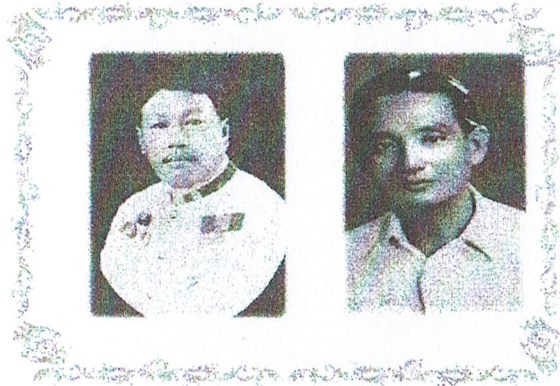

สุจิตร์

ศิลปินคอนเสิร์ต

“หวนรำลึก ๑๐๓ ปี คีตกวีไทย ครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ศิลปินแห่งชาติ”

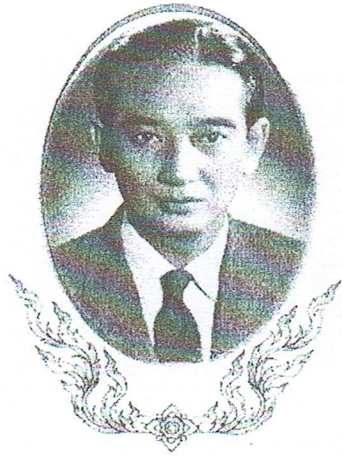

โดย วงดุริยางค์สากล กรมศิลปากร
วานิช ไปตะวนิช อำนวยเพลง

วันศุกร์ที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เวลา ๑๗.๓๐ น.

ณ โรงละครแห่งชาติ

ประวัติครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ศิลปินแห่งชาติ

ครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๕ ที่บ้านหน้าวังบูรพาภิรมย์ (ริมคลองโอ่งอ่าง) กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรคนที่ ๖ ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จางวางมหาดเล็กในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ผู้ซึ่งเป็นทั้งนักระนาดเอก อาจารย์ผู้ประพันธ์ดนตรีไทย และถือเป็นปูชนียบุคคลทางศิลปดนตรีไทยของชาติไทย และนางโชติ (นุราพันธุ์) ศิลปบรรเลง

ครูประสิทธิ์ ได้ศึกษาดนตรีไทยจากบิดาตั้งแต่เด็กจนสามารถเล่นเครื่องดนตรีไทยชนิดต่างๆ ได้อย่างชำนาญ จากนั้นบิดาได้มองการณ์ไกลเห็นว่า "ดนตรี" สามารถใช้เป็นรากฐานไว้สำหรับสื่อสารกับชาติอื่นต่อไปในอนาคตได้ จึงให้บุตรธิดาเรียนดนตรีสากลเพิ่มเติมด้วยที่โรงเรียนวิทayasากล อำนวยการสอนโดยพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยากร) และหลังจากนั้นครูประสิทธิ์ได้มีโอกาสไปศึกษาดนตรีด้านการประพันธ์เพลงต่อที่ประเทศญี่ปุ่นในเวลาต่อมา

ครูประสิทธิ์ ถือเป็นชาวไทยคนแรกที่ได้ไปศึกษาด้านการประพันธ์เพลงอย่างจริงจังที่ต่างประเทศ ณ Tokyo Academy of Music (ปัจจุบันคือ Tokyo University of the Arts หรือมักเรียกกันว่า Tokyo Geidai) เมื่อปีพ.ศ.๒๔๗๘ โดยศึกษากับ Professor Klaus Pringsheim ผู้ซึ่งเป็นศิษย์ของ Gustav Mahler คีตกวีผู้มีชื่อเสียงชาวออสเตรีย

ภายหลังสำเร็จการศึกษาจากประเทศญี่ปุ่นแล้ว ครูประสิทธิ์ ก็กลับมาเข้ารับราชการที่กองดุริยางค์สากล กรมศิลปากร เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๑ แต่ต่อมาได้เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาขึ้น ทำให้ต้องไปปฏิบัติหน้าที่เป็นล่ามภาษาญี่ปุ่นและเป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานที่สำนักงานกองทัพไทยเป็นเวลา ๔ ปี หลังจากนั้นจึงลาออกจากราชการมาประกอบอาชีพครูสอนดนตรีให้แก่สถาบันการศึกษาต่างๆ อยู่ระยะเวลาหนึ่ง แล้วจึงรวมทุนกับญาติพี่น้องตั้งคณะละครเวที ชื่อ "คณะศิษย์เก่าศิลปากร" (ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น "คณะผกาวัล") เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งครูประสิทธิ์ ได้นำความรู้ด้านการประพันธ์เพลงและการอำนวยเพลงที่ศึกษาจากประเทศญี่ปุ่นมาใช้ในการประพันธ์ดนตรีประกอบการแสดงละครเวทีและควบคุมวงดนตรีจนคณะละครประสบความสำเร็จ

นอกจากเพลงประกอบละครเวทีแล้ว ยังมีผลงานประพันธ์เพลงอื่นๆ อีกหลายประเภทที่น่าสนใจ อาทิเช่นเพลง "เสียงเทียน" เป็นบทเพลงสำหรับวงออร์เคสตราที่ถือว่าเป็นทั้งงานอนุรักษ์และงานสร้างสรรค์ชิ้นใหม่อย่างวิจิตรประณีตของ "สองดุริยางค์ไทย" ผู้เป็นบิดาและบุตร ซึ่งอาศัยพื้นฐานมาจากเพลงลาวเสียงเทียน ทางเปลี่ยน ของบิดา นำมาประพันธ์ขึ้นใหม่ในแบบดนตรีตะวันตกอย่างเหนือชั้น จนทำให้ครูประสิทธิ์ ได้รับการชื่นชมจาก Dr. Donald Mitchell นักวิชาการด้านดนตรีที่มีชื่อเสียงชาวอังกฤษว่า ครูประสิทธิ์เป็นผู้ที่เปรียบเสมือนสะพานเชื่อมโลกตะวันออกกับโลกตะวันตกเข้าด้วยกัน โดยครูประสิทธิ์ ได้เคยกล่าวกับบุตรชายและผู้ใกล้ชิดว่าหนทางหนึ่งที่จะให้โลกตะวันตกเข้าใจดนตรีของไทยได้อย่างเร็วและลึกซึ้งก็คือ การนำดนตรีไทย สำเนียงไทย ถ่ายทอดออกมาในลักษณะบทประพันธ์เพลงสากลตะวันตก เพื่อให้ได้ Western Sound ที่คุ้นหูกับชาวตะวันตกเหล่านั้น

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เปรียบได้ดังปูชนียบุคคลทางด้านดนตรี มีความเป็นครูและมีเมตตาสูง และได้รับการยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ในสาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง)

คำประกาศเกียรติคุณ
ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง)

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ที่กรุงเทพมหานคร มีความสามารถเล่นเครื่องดนตรีไทยได้ทุกชนิดเพราะบิดา(หลวงประดิษฐไพเราะ)เป็นผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยนอกจากนี้ยังมีความสามารถด้านดนตรีสากลเป็นอย่างสูงอีกด้วย โดยเป็นศิษย์ของพระเจนดุริยางค์ และครูนาถ ถาวรบุตร

จากนั้น ได้เข้าศึกษาต่อวิชาดนตรีสากลที่มหาวิทยาลัยเกได ณ กรุงโตเกียว ในสาขาการประพันธ์เพลงและการอำนวยเพลง ได้สร้างสรรค์ผลงานเพลงสำคัญ ๆ ไว้เป็นจำนวนมาก เป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักแต่งเพลงระดับคลาสสิก มีรูปแบบของบทเพลงซิมโฟนี ชื่อ ซิมส์ สวิท (Siamese Suite) บทเพลงนี้ได้แสดงในงานประชุมดนตรีแห่งเอเชียเป็นที่ชื่นชมของชาวต่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง นายประสิทธิ์

ประพันธ์เพลงประกอบการแสดงละครไว้เป็นจำนวนมาก อาทิ เพลงโหมงาม ตรรชนิไฉไล เงานินน้ำ รักพยาบาล รักแท้ ภาวนารัก ฯลฯ บทเพลงทั้งหลายล้วนมีความไพเราะ มีโครงสร้างไปในแนวคลาสสิก เป็นผลงานดนตรีในรูปแบบของสตริงควอเต็ต และการบรรเลงด้วยวงออเคสตรา มีผลงานเพลงที่บันทึกในแผ่นซีดี ซึ่งบรรเลงโดยวงดนตรีบางกอกซิมโฟนีออเคสตรา นายประสิทธิ์ เปรียบได้ดังปูชนียบุคคลทางด้านดนตรีเป็นทั้งศิลปินและเป็นครูที่สร้างสรรค์และถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สนใจจนถึงปัจจุบัน

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๔๑

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปินแห่งชาติ(นักแต่งเพลง)คนแรก หรือหนึ่งในกลุ่มดุริยางค์แรกๆ ที่นำเอาเพลงไทยเดิมมารังสรรค์ขึ้นใหม่ในแนวแบบแผนสากลตะวันตกโดยผสมวิชาการดนตรีไทยกับวิชาการดนตรีสากลอย่างเหนือชั้นเป็นการผสมผสานคุณลักษณะที่ตีงามของจิตวิญญาณไทยนั้นคือตะวันออกกับจิตวิญญาณและศิลปศาสตร์ตะวันตกได้อย่างดีเยี่ยม โดยยึดทฤษฎีของการปรับแต่งบทเพลง (Arrangement) การประสานเสียงด้วยกันของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ที่ใช้ในวงซิมโฟนีพร้อมๆ กัน (Harmony) และการประพันธ์โน้ตดนตรีของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ที่ใช้ทั้งวงซิมโฟนี (Orchestration) อย่างถูกต้องตามแบบแผนตะวันตกที่ได้ร่ำเรียนมาจากบรมครูชาวตะวันตกของท่านโดยไม่ออกนอกกลุ่มนอกรทาง ครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้เคยกล่าวกับบุตรชาย และผู้ใกล้ชิดว่า หนทางหนึ่งที่จะให้โลกตะวันตกเข้าใจดนตรีของไทยได้อย่างเร็วและลึกซึ้งก็คือการเอาดนตรีไทย สำเนียงไทย ถ่ายทอดออกมาในลักษณะบทประพันธ์ของสากลตะวันตก เพื่อให้ได้ Western Sound ที่คุ้นหูกับชาวตะวันตก

หวนรำลึกนึกถึงครู

จากการที่ครูประสิทธิ์ได้ร่วมกับภริยา (ลัดดา (สารตายง) ศิลปบรรเลง) และบิดาของท่านรวมถึงญาติพี่น้องตั้งคณะละครเวทีขึ้นในชื่อ "คณะศิษย์เก่าศิลปากร" (ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น "คณะผกาวัลลี") ครูประสิทธิ์ได้เริ่มงานประพันธ์ดนตรีประกอบการแสดงละครเวทีและควบคุมวงดนตรีวงคณะละครคณะนี้ประสบความสำเร็จ ท่านเป็นผู้ที่ได้สืบสานงานดนตรีของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)ผู้เป็นบิดา โดยครูได้นำทำนองเพลงไทยเดิมมากมายหลายเพลงของบิดาท่านมาประพันธ์และเรียบเรียงเสียงประสานขึ้นใหม่ สำหรับวงดุริยางค์ซิมโฟนี ซึ่งมีทั้งเพลงบรรเลงและเพลงขับร้อง ล้วนเป็นแนวของดนตรีโรแมนติกคลาสสิกที่มีความไพเราะอย่างยิ่ง

โอกาสนี้นับเป็นวาระครบรอบ ๑๐๓ ปีของครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ซึ่งวงดุริยางค์สากล กรมศิลปากรได้รับเกียรติและความอนุเคราะห์จากผศ.ดร.กฤษ ศิลปบรรเลง ทายาทของครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เพื่อร่วมสืบสานผลงานอันทรงคุณค่าของคุณครูให้คงอยู่ในความทรงจำและประวัติศาสตร์อันยิ่งใหญ่แห่งการดนตรีของไทยสืบไปอีกตราบนานเท่านาน

๑. เพลงโคกพม่า

บรรเลง

โคกพม่า ประพันธ์ (จากทำนองเพลงไทยเดิม) และเรียบเรียงเสียงประสาน โดย อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เป็นที่เข้าใจกันว่า ท่านครู หลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ผู้เป็นบิดาได้ประพันธ์ไว้ในลักษณะเพลงไทยเดิม แต่ไม่มีการนำมาเล่นอย่างแพร่หลายเหมือนกับเพลงไทยอื่นๆ อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้นำมาประพันธ์และเรียบเรียงเสียงประสานขึ้นใหม่ สำหรับวงดุริยางค์ซิมโฟนีขนาดกลาง และเข้าใจว่า อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้ประพันธ์ไว้ในช่วงปลายอายุ ๓๐ ปี และเก็บไว้จนลืม เพราะไม่มีผู้ใดรวมทั้งผู้ประพันธ์กล่าวถึงบทเพลงบรรเลงอันไพเราะชิ้นนี้เลยแม้ในช่วงเวลาที่ท่านมีชีวิตอยู่ เมื่อจะเตรียมการสำหรับงานอัดเสียง บทประพันธ์เพลงของท่านที่ประเทศลัตเวีย ดร. กุลธร ศิลปบรรเลง บุตรชายได้ค้นพบบทประพันธ์นี้โดยบังเอิญ ซึ่งอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ทั้ง Score และ Parts ผลที่ได้ก็คือเป็น "เพลงโคกพม่า" ที่ไพเราะแสดงออกถึงอารมณ์โคกเศร้าอย่างละเอียดอ่อนผสมผสานกับความอ่อนหวานซาบซึ้ง

๒. เพลงดำเนินทราย

ดวงดาว เถาว์หิรัญ มานิต ฤๅเศรษฐกุล

ดำเนินทราย ประพันธ์ (จากทำนองเพลงไทยเดิม) โดย อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เรียบเรียงเสียงประสานโดย อัสสร ฐรมะโรหิต คำร้องโดย ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง ขับร้องโดย ใจรัตน์ พิทักษ์เจริญ เมื่อแรกเริ่มนั้น อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้ประพันธ์ขึ้นจากเพลงไทยเดิม ทางเปลี่ยนของท่านบิดา (หลวงประดิษฐไพเราะ) สำหรับการแสดงละครของคณะผกาวัลลี เรื่อง "เวียงฟ้า" (บทละครโดย "อิงอร" หรือ ศักดิ์เกษม หุตาคม) สำหรับขับร้องคู่ชาย-หญิง โดยจำกัดเครื่องดนตรีไว้ ๑๔ ชิ้น หลังจากนั้นก็นำมาเขียนเป็นบทเพลงในลักษณะเล่นโดยเครื่องสาย ๔ ชิ้น (String Quartet) และต่อมาได้ดัดแปลงให้เป็นเพลงบรรเลงโดยใช้ส่วนของเครื่องสายทั้งหมด (String Section) ของวงดุริยางค์ซิมโฟนี ดังปรากฏในอัลบั้มเพลง "เสียงเทียน" ที่ผลิตในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ อัสสร ฐรมะโรหิต ลูกศิษย์ใกล้ชิดของท่านได้นำมาเรียบเรียงขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ภายใต้อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง โดยใช้ผลงานบางส่วน ของ String Quartet ของท่านเพื่อการประพันธ์ให้เป็นเพลงสำหรับวงซิมโฟนีทั้งวงและมีการขับร้องเดี่ยวโซปราโนอยู่ด้วย คุณลัดดา(สารตายน) ศิลปบรรเลง ภริยาของอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลงเป็นผู้ให้คำร้องโดยตั้งใจจัดทำเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ

๓. เพลงเห็นใจสักครั้ง

ณัฐิกา เอี่ยมท่าไม้ สุรพัฒน์ ไสภณวิมลรุจน์

เห็นใจสักครั้ง เป็นอีกเพลงหนึ่งในละครเรื่อง "ผกาวัลลี" ที่จัดแสดง ณ โรงละครกรมศิลปากร ประพันธ์คำร้องโดย "แสงทอง" (หลวงบุญนิยมานพ) กำกับการแสดงโดย ลัดดา(สารตายน) ศิลปบรรเลง ผู้แสดงนำชายคือ อุโฆษ จันทรเรือง แสดงเป็น ศदानนท์ ผู้แสดงนำหญิงคือ อนงค์ นาคสวัสดิ์ แสดงเป็น ผกาวัลลี เพลงนี้เป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก

๔. เพลงลมหนาว

มานิต ฤๅเศรษฐกุล

ลมหนาว ประพันธ์คำร้องโดย ประสิทธิ์ จันทรนิตรา เดิมใช้เป็นเพลงร้องสลับฉากละครเรื่อง "ผกาวัลลี" บทละครของ "แสงทอง" (หลวงบุญนิยมานพ) ซึ่ง อติเรก จันทรเรือง ได้ขับร้องถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๘ และพระอนุชาธิราช

๕. เพลงฝากใจ

วาณี จูทั่งคะ วุฒิเวทย์ พัฒนะคุณนาม

ฝากใจ เพลงจากละครเรื่อง "ดาราวัลลี" บทละครโดย กุมุท จันทรเรือง แต่งคำร้องโดยประสิทธิ์ จันทรนิตรา กำกับการแสดงโดย ลัดดา(สารตายน) ศิลปบรรเลง แสดง ณ โรงละครเฉลิมนคร ผู้แสดงนำชายคือ อุโฆษ จันทรเรือง ผู้แสดงนำหญิงคือ ยุวดี วิจิตรานนท์ เป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก

๖. เพลงหลงคอย

สุรพัฒน์ ไสภณวิมลรุจน์

หลงคอย จากละครเรื่อง "มนต์นาคราช" บทละครโดย กุมุท จันทรเรือง แต่งคำร้องโดยพระราชธรรมนิเทศ กำกับการแสดงโดย ลัดดา(สารตายน) ศิลปบรรเลง แสดง ณ โรงละครเฉลิมนคร ผู้แสดงนำชายคือ อุโฆษ จันทรเรือง ผู้แสดงนำหญิงคือ ยุวดี วิจิตรานนท์ เป็นบทร้องของพระเอก

๗. เพลงเงาในน้ำ

ใจรัตน์ พิทักษ์เจริญ

เงาในน้ำ ประพันธ์และเรียบเรียงเสียงประสานโดยอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง คำร้องโดย ลัดดา(สารตายน) ศิลปบรรเลง เป็นผลงานที่ได้รับการชื่นชมอย่างมาก อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ประพันธ์เพลงนี้ไว้สำหรับการแสดงละครเรื่อง "มนต์นาคราช" (บทละครโดย กุมุท จันทรเรือง) โดยคณะละครผกาวัลลี นำแสดงโดย อุโฆษ จันทรเรือง และพรรณี สำเร็จประสงค์ เนื้อร้องบรรยายเกี่ยวกับนางเอกที่เห็นเงาตัวเองในน้ำเป็นครั้งแรก นับว่าเป็นบทเพลงที่มีท่วงทำนอง(Melody) อ่อนหวานและไพเราะ มีความกลมกลืนกับ (Harmony) อย่างสมบูรณ์

๘. เพลงไอ้ยอดดวงใจ

ใจรัตน์ พิทักษ์เจริญ

ไอ้ยอดดวงใจ เพลงจากละครเรื่อง "ความพยาบาท" บทละครโดย สด ภูมระโรหิต (ทำบทจากเรื่อง Vendetta ของแมรี คอเวลล์) ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง แสดง ณ โรงละครเฉลิมนคร ผู้แสดงนำชายคือ ส. อาสนจินดา ผู้แสดงนำหญิงคือ สวลี ผกาพันธุ์ เป็นบทร้องของนางเอกรำพึงรำพันถึงความรัก

๙. เพลงภาวนารัก

ดวงดาว เถาว์นิธิธัญ กรวิช เทพหัสดิน ณ อยุธยา

ภาวนารัก เพลงจากละครเรื่อง "เงือกน้อย" บทละครโดย กุมุท จันทรเรือง (ทำบทจากเรื่องของ ฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน) คำร้องโดย กุมุท จันทรเรือง กำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง จัดแสดง ณ โรงละครเฉลิมไทย ผู้แสดงนำชายคือ อุโฆษ จันทรเรือง และผู้แสดงนำหญิงคือ พรรณินี รุทระวณิช เป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก

๑๐. เพลงไอ้จันทรา

กรวิช เทพหัสดิน ณ อยุธยา

ไอ้จันทรา เพลงจากละครเรื่อง "เงือกน้อย" บทละครโดย กุมุท จันทรเรือง (ทำบทจากเรื่องของ ฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน) ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง จัดแสดง ณ โรงละครเฉลิมไทย ผู้แสดงนำชายคือ อุโฆษ จันทรเรือง ผู้แสดงนำหญิงคือ พรรณินี รุทระวณิช เป็นบทร้องของพระเอกที่ชมความงดงามของนางเอกเปรียบกับความงามของดวงจันทร์

๑๑. เพลงบุปผาบาน

ดวงดาว เถาว์นิธิธัญ

บุปผาบาน เพลงจากละครเรื่อง "เงือกน้อย" บทละครโดย กุมุท จันทรเรือง (ทำบทจากเรื่องของ ฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน) ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง เดิมทีนั้น คุณสวลี ผกาพันธุ์ ขับร้องประกอบการแสดงระบำ

๑๒. เพลงดรรชนีใจไล

ปฐมพงศ์ มณีรัตน์ จุฑา เลิศดำรงธรรม ณัชฌิษา ภูษา

ดรรชนีใจไล ประพันธ์คำร้องโดย "อิงอร" (ศักดิ์เกษม นุตาคม) จากละครเรื่อง "ดรรชนีนาง" กำกับการแสดงโดย เฉลิม บุญยเกียรติ ผู้แสดงนำชายคือ ส. อาสนจินดา แสดง ณ โรงภาพยนตร์ (ละคร) เฉลิมนคร เรื่องนี้ไม่ได้แสดงโดยคณะผกาวัลลี แต่ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้แต่งและเรียบเรียงเสียงประสานเพลง เพื่อใช้ในการแสดง ๒ เพลงด้วยกัน คือ กลางสายชล และดรรชนีใจไล สำหรับเพลงนี้เป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก

๑๓. เพลงกลางสายชล นินนาท พุฒิกานนท์ เด็กหญิงสมลภัทร ธนภัทโรดม กลางสายชล ประพันธ์คำร้องโดย "อิงอร" (ศักดิ์เกษม นุตาคม) จากละครเรื่อง "ดรรชนีนาง" กำกับการแสดงโดย เฉลิม บุญยเกียรติ ผู้แสดงนำชายคือ ส. อาสนจินดา ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้แต่งและเรียบเรียงเสียงประสานเพลง ซึ่งเป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก อีกเพลงหนึ่ง

***** พัก ๑๕ นาที ****

๑๔. เพลงแสนคำนึง

บรรเลง

เพลงแสนคำนึง เป็นเพลงที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นผู้แต่งขึ้นจากเพลงลาวโบราณ ซึ่งนิยมใช้บรรเลงทางเครื่อง ทำนองเพลงเกร็ด ในขบวนการบรรเลงเพลงนางหงส์เอามาเข้ากับเพลงลาวเดินดง (ลาวต้อยตึง) โดยท่านได้เพิ่มเติมปรับปรุงลีลา ให้เพลงครบถ้วนตามความนิยม เสร็จเรียบร้อยในปี พ.ศ. ๒๔๙๒

เล่ากันว่าเพลงแสนคำนึงแสดงอารมณ์ห่วงใยและเสียสละอาลัยอาวรณ์ "ดนตรีไทย" ว่ากำลังสูญสิ้นไปเพราะทางราชการไม่สนใจเท่าที่ควร ส่วนเจ้านาย ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่เคยคุ้นชูดนตรีไทย ต่างหมดบุญวาสนากระจัดกระจายแยกย้ายกันไป ดนตรีกำลังตกอยู่ในฐานะแห่งความมีดมน คนรักดนตรีไทยอย่างครูหลวงประดิษฐไพเราะ จึงแสดงความห่วงใยดนตรีไทยออกมาเป็นลำนาดนตรีที่ซาบซึ้งใจ

เพลงแสนคำนึง มีทำนองดนตรีที่แสดงภาพธรรมชาติได้อย่างกว้างขวาง ยอดเยี่ยม กล่าวคือ มีเสียงลมพัด ใบไม้ร่วง นกร้อง และเสียงสัตว์ต่างๆ ในป่าอย่างครบครัน ส่วนการออกทางเครื่องหรือทางเพลง ก็ใช้การบรรเลงล้วนๆ เป็นการเลียนเสียงธรรมชาติในป่ากว้างที่แสนเปลี่ยวเปลี่ยว ที่สำคัญมากคือ มีการเดี่ยววอดฝีมือด้วยเครื่องดำเนินทำนอง และเครื่องกำกับจังหวะทุก ๆ อย่างครบทั้งวง นับเป็นแม่บทแห่งการเดี่ยวท่ายเพลงก่อนลงจบเพลง ซึ่งเป็นที่นิยมมาจนทุกวันนี้

สำหรับ แสนคำนึง บทนี้ เรียบเรียงเสียงประสานจากทำนองเพลงไทยเดิมที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะผู้เป็นบิดาได้ประพันธ์ไว้ในลักษณะเพลงเถา อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้นำมาประพันธ์และเรียบเรียงเสียงประสานขึ้นใหม่ สำหรับวงดุริยางค์ ซิมโฟนีขนาดกลาง ซึ่ง ดร. กุลธร ศิลปบรรเลง บุตรชายได้ค้นพบบทประพันธ์นี้โดยบังเอิญ และอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ จึงได้อนุญาตให้วงดุริยางค์สากล กรมศิลปากร นำมาประดิษฐ์และปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อการบรรเลง ในรายการนี้เป็นครั้งแรก

๑๕. เพลงเสียงเทียน

ใจรัตน์ พัทธ์เกษิณี

เสียงเทียน ประพันธ์ (จากทำนองเพลงไทยเดิม) และเรียบเรียงเสียงประสานโดย อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง คำร้องโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง ขับร้องโดย ใจรัตน์ พัทธ์เกษิณี เพลงนี้ได้รับการประพันธ์ไว้หลายรูปแบบโดย อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ผู้ซึ่งมีความชื่นชมและยกย่องบทเพลงไทยเดิมบทนี้ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ผู้เป็นบิดาเป็นอย่างมาก

ครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)ได้ประพันธ์ขึ้นจากเพลงเก่าชื่อ "ลาวเสียงเทียน" ซึ่งเดิมอยู่ในจังหวะ ๒ ชั้น มาปรุงจนครบเป็นเถา และเป็นเพลงที่นิยมเล่นกันมากสำหรับนักดนตรี อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้นำท่อนหนึ่งของ "ทางเปลี่ยน" ของบิดามาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่สำหรับบรรเลงด้วยดนตรีสากลเป็นครั้งแรกให้กับคณะละครภาวาลี สำหรับละครเรื่อง "ธิดาเจ้าวราชบุตร" (บทละครโดย อบ ไชยวสุ) ประมาณปี พ.ศ.๒๔๙๒ โดยใช้เครื่องดนตรี ๑๔ ชิ้น และขับร้องโดยนักร้องชาย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ขณะเมื่ออายุหกสิบปี ท่านได้ประพันธ์เพลงนี้ไว้ในอีกรูปแบบหนึ่ง คือแบบ String Quartet และเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ท่านมีอายุ ๗๗ ปี จึงได้นำเพลงนี้มาขยายในรูปแบบ Symphonic Poem ที่มีความสง่างามประสานกับความอ่อนหวานซาบซึ้ง สำหรับหมู่ นักร้องโซปราโนและอัลโต ร่วมกับวงดุริยางค์ซิมโฟนี สำหรับเพลงเสียงเทียน ขับร้องเดี่ยวนี้ คือผลงานประพันธ์ครั้งแรกสำหรับละคร แต่ได้เปลี่ยนเนื้อร้องให้เหมาะสมกับ นักร้องหญิงที่ขับร้องเดี่ยวครั้งนี้ และบรรเลงโดยวงดุริยางค์ซิมโฟนีทั้งวง จากที่เคยจำกัดจำนวนนักดนตรีไว้เดิมเพียง ๑๔ คน

๑๖. เพลงงามเพียงจันทร์

ณัฐธิดา เอี่ยมท่าไม้ กรวิช เทพหัสดิน ณ อยุธยา

งามเพียงจันทร์ เพลงจากละครเรื่อง "ธิดาเจ้าวราชบุตร"(บทละครของอบ ไชย-วสุ) โดยนำส่วนหนึ่งของทำนองเพลงที่แต่งโดยครูหลวงประดิษฐไพเราะ ชื่อ "เพลงโลมพม่า" อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เรียบเรียงเสียงประสานและปรับปรุงเป็นเพลงบรรเลงสำหรับวงดุริยางค์ในจังหวะวอลซ์ ประพันธ์คำร้อง และกำกับการแสดงโดย ลัดดา(สารทายน) ศิลปบรรเลง แสดง ณ โรงละครเฉลิมไทย ผู้แสดงนำชายคือ อุโฆษ จันทรเรือง ผู้แสดงนำหญิงคือ เกษแก้ว มาศะวิสุทธิ์ เป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก

๑๗. เพลงงามงอน

ธัญญ์นรี วิณนากร - วุฒิเวทย์ พัฒนคุณนาม

งามงอน เพลงจากละครเรื่อง "แผ่นดินแห่งความฝัน" บทละครของสด ฐรมะโรหิต

ประพันธ์คำร้องโดย ลัดดา(สารทายน) ศิลปบรรเลง แสดง ณ โรงละครเฉลิมนคร ผู้แสดงนำชายคือ อติศักดิ์ เสวตนันท์ ผู้แสดงนำหญิงคือ สวลี ผกาพันธุ์ เป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก

๑๘. เพลงความสุข

วาณี จุฑังคะ

เดิมชื่อ ธรณีกรรม (เป็นบทร้องของระบำนางไม้) เพลงจากละครเรื่อง "เกียรติศักดิ์รักของข้า" จัดแสดง ณ โรงละครกรมศิลปากร (หลังเดิม) บทละครโดย มาลัย ชูพินิจ ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง นำแสดงโดย ประเทือง สายะพันธ์ ลัดดา(สารทายน) ศิลปบรรเลง

๑๙. เพลงหัวใจทรมาณ

ใจรัตน์ พัทธ์เกษิณี

หัวใจทรมาณ เพลงจากละครเรื่อง "สร้อยไข่มุก" คณะภาวาลี จัดแสดง ณ ศาลาเฉลิมไทย บทละคร โดย กุมุท จันทรเรือง ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา(สารทายน) ศิลปบรรเลง นำแสดงโดย อุโฆษ จันทรเรือง และพรรณิณี รุทรวณิช

๒๐. เพลงอยากจะลืม

กรวิช เทพหัสดิน ณ อยุธยา

อยากจะลืม เพลงจากละครเรื่อง "เกียรติศักดิ์รักของข้า" จัดแสดง ณ โรงละครกรมศิลปากร (หลังเดิม) บทละครโดย มาลัย ชูพินิจ ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา(สารทายน) ศิลปบรรเลง นำแสดงโดย ประเทือง สายะพันธ์ ลัดดา(สารทายน) ศิลปบรรเลง

๒๑. เพลงความรักครวญหา

ณัฐธิดา เอี่ยมท่าไม้

ความรักครวญหา เป็นเพลงจากละคร เรื่อง "ขบวนเสด็จ" ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา(สารทายน) ศิลปบรรเลง โดยครูประสิทธิ์ ศิลปะบรรเลงเป็นผู้แต่งทำนองและเรียบเรียงเสียงประสาน จัดแสดง ณ โรงละครเฉลิมไทย แสดงนำโดย อารี โทณวนิก (พระเอก) และสวลี ผกาพันธุ์ (นางเอก) ต่อมาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ การแสดงละครเวทีต้องหยุดชะงักลงเพราะไม่สามารถจะแข่งขันกับภาพยนตร์ที่เข้ามาจากต่างประเทศได้ ศิลปินไทยต้องหันไปทำงานอุตสาหกรรมภาพยนตร์ เริ่มตั้งแต่ภาพยนตร์ ๑๖ ม.ม.จนถึง ๓๕ ม.ม. ละครเรื่องนี้ได้ถูกนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ ๓๕ ม.ม. ครูลัดดาได้รับเชิญให้เป็นผู้กำกับการแสดงภาพยนตร์เรื่องนี้

๒๒. เพลงจันทร์พาดฝัน เด็กหญิงสุนิชา ภาคชัย เด็กหญิงสาริตา มั่นช้อย

นางสาวสุพิชฌาย์ สุตันทวิบูลย์

จันทร์พาดฝัน เป็นเพลงจากละคร เรื่อง "ไฟชีวิต" ของ สด คุรุมะโรหิต จัดแสดง ณ โรงภาพยนตร์โอเดียน ประพันธ์ทำนองและเรียบเรียงเสียงประสานโดย อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง ผู้แสดงชายคือ สุรัชย์ ลูกสุนทร ผู้แสดงนำหญิงคือ สวลี ผกาพันธ์

๒๓. เพลงรักแท้ วาณี จูฑังคะ สุรพัฒน์ ไสภณวิมลรัตน์

เพลงรักแท้ จากละครเรื่อง "เงาะป่า"(พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕)สด คุรุมะโรหิต ได้ัญเชิญมาทำเป็นละครเวทีให้คณะผกาวัลี จัดแสดงที่ โรงละครเฉลิมนคร ผู้แสดง วลิต สนธิรัตน์ แสดงเป็น "ชมพลา" สวลี ผกาพันธ์ แสดงเป็น "ลำหับ" อติศักดิ์ เสวตนันท์ แสดงเป็น "ฮเนา" นิคม สาคริก แสดงเป็น "คนึง" และ อติเรก จันทรเรือง แสดงเป็น "ไม้ไผ่" เพื่อนคนึง

๒๔. เพลงสายสัมพันธ์ ใจรัตน์ พัทธ์เกษมกรวิชัย เทพหัสดิน ณ อยุธยา

สายสัมพันธ์ เพลงจากละครเรื่อง "เวียงฟ้า" แสดง ณ โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมนคร บทละครโดย "อิงอร" ศักดิ์เกษม หุตาคม ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง ผู้แสดงนำชายคือ ทัด เอกทัต ผู้แสดงนำหญิงคือ ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง

อ้างอิงจาก

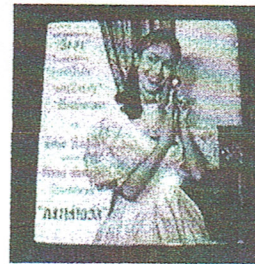
๑. เกษม สุวงศ์ หนังสืออนุสรณ์การพระราชทานเพลิงศพ นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง
๒. Dr. Neil Sorrell, A study of a unique artist and his music : Prasidh Silapabanleng(๑๙๑๒- ๑๙๙๙) Spafa Journal Vol.๑๐ No. ๑ Jan - Apr ๒๐๐๐.
๓. หนังสือ ศรทอง ประชุมเพลงของหลวงประดิษฐไพเราะฯ
๔. คีตเสวนา๑ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธร ศิลปบรรเลง
๕. ซีดีชุดเสียงเทียน : พ.ศ. ๒๕๓๙
๖. ซีดีบทเพลงเทิดพระเกียรติ "เชิดโน" หรือ The Prelude of Siam : พ.ศ. ๒๕๔๗
๗. <http://baannapleangthai.com/๓๐/๓๐.htm>

ภาพจากคณะละครผกาวัลี

อาจารย์ประสิทธิ์ - คุณลัดดา ศิลปบรรเลง

อุโฆษ จันทรเรือง
จากละครเรื่อง มนต์นาคราช

จากละครเรื่องดรรชนีนาง

จากละครเรื่อง ไฟชีวิต

(หญิง : สวลี ผกาพันธ์ ชาย : สุรัชย์ ศิลปบรรเลง)

จากละครเรื่อง ความพยายาม

ชาย : ส.อาสนจินดา

กลาง : วลิต สนธิรัตน์

ขวา : สวลี ผกาพันธ์

รายนามผู้บรรเลง - ขับร้อง

ผู้อำนวยเพลง	วานิช ปัตตะวานิช	
ไวโอลิน ๑	ไพโรจน์ อองคสิงห์	วราทิศย์ วรินทร์เวช
	พบบัค งามเจริญ	วรรณชนก นุตาคม
	จ.ท.สุทัศน์ ปลั่งองมาก	ชนิษฐา ธาวีเธียร
	มัลลิกา ธนัคมเศรณี	สุวิดา ทะละวงษ์
	อรนุช บุญโต	
ไวโอลิน ๒	ธันวิน ใจเพียร	สุวรรณ มโนษร
	ทรงพล เขี่ยมสอาด	อุษา ชาติแซมซ้อย
	นุชนารถ ศีตภัทรวรางกูร	บัญญัติ ชนะวิจิตร
	ปณรติรา ปานไฉ	คัมภีชา กำลังเลิศ
ไวโอล่า	ขจร โกศลศิริพจน์	จ.อ.หญิงมณีรัตน์ แสงเนตรสว่าง
	วสิฐฐี เตชานุกูล	ภัสสิฎฐา นามวงษ์
	ขจรศักดิ์ ม้าลขอเพชร	มนัสชัย ต่ายคำ
เชลโล่	ปนัดดา เพิ่มพานิช	พ.อ.อ.สุนทร ทองประกอบ
	จ.อ.หญิงวาสนา ทองมาก	ศิริญา คงเฟื่องฟู
	จ.อ.สมมาศ เดชอภิชัยศรี	จ.อ.สุรัตน์ จงประเสริฐ
	ชนินทรวิดี ชมพูทิพย์	พยนต์ ทองกลิ่น
เบส	กฤษฎา แก้วพลู	จ.อ.ชูเกียรติ พรหมศิริวรรณ
	ประภาส สุดเหลี่ยม	
ฟลูต	ศุภชัย จงชนะไชย	สโรช กันประเสริฐ
โอโบ	ชนันนัทธ์ มีนะนันท์	เขาวลิต เจริญชีพ
คลาริเน็ต	ธีระพงษ์ ทรัพย์มูล	วีรวีทย์ เจนจินตานันท์
บาสซูน	จ.อ.สนทยา อยู่สเถิต	ศิริอนันต์ ใจซื่อ
ฮอว์น	นันท์วัฒน์ วารนิช	ร.อ.วิชาญ ชินณะวิโรจน์ไพศาล
ทรัมเป็ต	ศศิศ จิตรรังสรรค์	ธนู รัชการราษฎร์
ทรอมโบน	สมเจตน์ สุกอร่าม	สิทธิชัย อ่องสะอาด

ทูบา	มานิตย์ ภูเขาชนก	
เปียนโน	นาวี คชเสนี	
เบสไฟฟ้า	จ.อ.อาชวิน เขตนิมิต	
กลอง	พ.จ.อ.ชาติ เพ็งจิว	จ.อ.ศราวุธ วิณิชยกุล
ขับร้อง	วาณี จุฑงคะ	ดวงดาว เถาว์ศิริ
	สุวัฒน์ ไสภณวิมลจรุจน์	มานิต ฤๅเศระษฐกุล
	ณัฐริกา เขี่ยมท่าไม้	ธัญญ์นรี วัฒนากร
ประสานงานการบรรเลง	วรางคณา จารุณี	
บรรณารักษ์บทเพลง	กนกนาถ ญาณฤทธิ	
ควบคุมเครื่องดนตรีสากล	สุวัฒน์ วิสูตรโกษา	
บันทึกข้อมูล	สมยศ หวังสุข	
เทคนิคแสง สี เสียง	กลุ่มโรงละครแห่งชาติ	
จัดทำสูจิบัตร	กลุ่มวิจัยและพัฒนาการสังคีต	
บริหารงานทั่วไป	พัชรินทร์ เหลืองเอี่ยม	
ควบคุมงานโรงละครแห่งชาติ	วิโรจน์ วงศ์ประไพโรจน์	
ควบคุมงานวิชาการ	ลลิต อิศรางกูร ณ อยุธยา	
ควบคุมงานดุริยางค์สากล	สมเกียรติ ศรีคำ	
ปรึกษา	สุรเชษฐ์ เฟื่องฟู	
	ชวลิต สุนทรานนท์	
อำนวยความสะดวก	ปกรณ พรพิสุทธิ	

ขอขอบคุณ

มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ ทายาทอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง
รศ.ดร.กุลธร ศิลปบรรเลง คุณมาลินี สาคกริก (ศิลปบรรเลง)
คุณมณีนุช เสมรสุต คุณใจรัตน์ พิทักษ์เจริญ
คุณกรวิช เทพหัสดิน ณ อยุธยา คุณอุษมิเวทย์ พัฒนะคุณนาม
สถาบันสอนศิลปะดนตรีและลีลา Star Maker Voice Academy
สาขาเดอะมอลล์ งามวงศ์วาน สาขาเซนทรัล บางนา สาขาสยาม
พารากอน สาขาเมเจอร์ รัชโยธิน สาขาเซนทรัล แจ้งวัฒนะ

สำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

รายการศิลปากรคอนเสิร์ต ชุด "ยิ่งกว่ารัก เพลงเพื่อแม่"
สืบสานพระปณิธานในสมเด็จพระนางเจ้าฯ เพื่อเทิดพระเกียรติ
เนื่องในวันแม่แห่งชาติ ประจำปี ๒๕๕๘
โดยวงดุริยางค์สากล กรมศิลปากร
วานิช ไปตะวนิช อำนวยการเพลง
วันศุกร์ที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๗.๓๐ น.
ณ โรงละครแห่งชาติ

โดยศิลปินกรมศิลปากร

วาณี จุฑังคะ ดวงดาว เก้าวินทรีย์ สุรพัฒน์ โสภณวิมลรัตน์
มานิต ฐะเศรษฐกุล ณัฐธิดา เขี่ยมท่าไม้ ธัญญนรี วิจารณ์
ร่วมด้วยศิลปินรับเชิญจากสถาบันสอนศิลปะการใช้เสียงและลีลา
Star maker Voice Academy

บัตรราคา ๑๐๐,๘๐, ๖๐ บาท(จำหน่ายบัตรก่อนการแสดง ๑ สัปดาห์)

สอบถามและสำรองที่นั่ง โทร. ๐ ๒๒๒๔ ๑๓๔๒

กลุ่มวิจัยและพัฒนาการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม สำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร